

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2013 roku

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia S.A. Małgorzata Stanek
Sędziowie:	S.A. Anna Miastkowska (sprawozdawca) S.O. del. Paweł Hochman
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2013 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. C.**

przeciwko **K. M.**

o zachówek

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 29 kwietnia 2013r. sygn. akt I C 261/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. 1 i 4 sentencji w ten sposób, że: w pkt. 1 zasądza od K. M. na rzecz D. C. kwotę 37.609, 72 (trzydzieści siedem tysięcy sześćset dziewięć 72/100) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 22 lutego 2013 roku, z tym, że płatność zasądzonej kwoty rozkłada na siedem rat, w tym sześć rat w wysokości po 5000 (pięć tysięcy) złotych, płatnych w terminach: pierwsza rata do dnia 14 lutego 2014 roku, druga rata do dnia 14 kwietnia 2014 roku, trzecia rata do dnia 16 czerwca 2014 roku, czwarta rata do dnia 16 sierpnia 2014 roku, piąta rata do dnia 15 października 2014 roku, szósta rata do dnia 15 grudnia 2014 roku, oraz siódma rata w wysokości 7.609,72 (siedem tysięcy sześćset dziewięć 72/100) złotych płatna w terminie do dnia 16 lutego 2015 roku, a w pkt. 4 sentencji zasądza od powódki D. C. na rzecz pozwanej K. M. kwotę 2.448 (dwa tysiące czterysta czterdzieści osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. znosi między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 IV 2013 r. Sąd Okręgowy w Płocku zasądził od pozwanej K. M. na rzecz powódki D. C. kwotę 37.609,72 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 22 II 2013 r., płatną w ratach: pierwsza rata płatna w kwocie 10.000 zł. w terminie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, druga rata płatna w kwocie 10.000 zł w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, trzecia rata płatna w kwocie 10.000 zł w terminie 8 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, czwarta rata płatna w pozostałej należnej kwocie. Sąd umorzył postępowanie ponad kwotę 37.609,72 zł, oddalił żądanie odsetek za okres od 5 września 2012 r. do dnia 22 lutego 2013 r. oraz zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania.

Orzeczenie to zostało oparte na ustaleniach, które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne.

Sąd I instancji zaznaczył między innymi, iż postanowieniem z dnia 16 III 2012 r. w sprawie I Ns 1493/11 Sąd Rejonowy w Płocku stwierdził nabycie spadku po T. K. na podstawie testamentu z dnia 5 XII 2008 r. przez K. M. w całości. Spadkodawca miał jedno dziecko, córkę D. C..

Postanowieniem z dnia 24 V 2012 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Płocku ustalił stan czynny spadku na kwotę 95.110,00 zł. w tym wartość lokalu mieszkalnego w wysokości 95.110,00 zł, stan bierny spadku na kwotę 19.890,56 zł. oraz wartość czystej masy spadkowej na kwotę 75.219,44 zł. Sąd Okręgowy określił nadto sytuację majątkową i bytową stron ustalając, że powódka jest osobą bezrobotną, jedynym źródłem jej dochodów pozostaje zasiłek w wysokości 444 zł. miesięcznie. Powódka jest zaliczona do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Pozwana jest również osobą bezrobotną, prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z mężem, który zarabia ok. 1.100 – 1.200 zł miesięcznie. Posiada dwoje małoletnich dzieci. Ponosi wydatki związane z utrzymaniem mieszkania w wysokości: 245,59 zł. za 2 miesiące z tytułu opłat za wodę i ścieki, 879 zł za okres 3 miesięcy za opał, 298,30 zł za 2 miesiące z tytułu opłat za energię elektryczną. Pozwana spłaca raty kredytowe w kwocie 355,84 zł. miesięcznie, ponosi też wydatki związane z wyżywieniem, ubraniem i leczeniem rodziny.

Powołując się na treść art. 991 k. c. Sąd I instancji uznał żądanie pozwu za usprawiedliwione co do zasady. Powódce z tytułu zachowku należała się połowa wartości czystej masy spadkowej tj. kwota 37.609,72 zł. Sumę tą Sąd rozłożył na cztery raty uwzględniając częściowo wniosek pozwanej w tym zakresie.

Miał tu na względzie sytuację majątkową pozwanej – fakt, iż jedynym dochodem rodziny pozostaje kwota ok. 1.100 – 1.200 zł. miesięcznie, z której spłacany jest kredyt bankowy i ponoszone koszty utrzymania. Sytuacja ta uzasadniała zastosowanie art. 320 k.p.c.

Sąd I instancji nie przychylił się do wniosku by zasadzoną kwotę rozłożyć na większą ilość rat. Uzasadniając decyzję w tej mierze Sąd zwrócił uwagę na brak dysproporcji pomiędzy sytuacją ekonomiczną stron (powódka utrzymuje się z zasiłku społecznego), pozwana powinna się była nadto liczyć z koniecznością dokonania rozliczeń z tytułu zachowku od daty otwarcia spadku. Rozłożenie zasądzzonego świadczenia na 60 rat stanowiłoby swojego rodzaju pożyczkę udzieloną pozwanej na preferencyjnych warunkach.

Zaskarżając powyższy wyrok w pkt. I i IV pozwana zarzuciła w apelacji:

1. błąd w ustaleniach faktycznych, mający wpływ na treść orzeczenia, skutkujący rozłożeniem płatności jedynie na cztery raty, polegający na przyjęciu, że „brak jest dysproporcji pomiędzy sytuacją ekonomiczną stron z korzyścią na rzecz powódki” utrzymującej się wyłącznie z zasiłku otrzymywanego od MOPS w wysokości 444 zł, w sytuacji gdy czteroosobowa rodzina pozwanej utrzymuje się tylko z pensji męża pozwanej w wysokości 1200 zł.,
2. obrazę prawa procesowego tj. art. 325 k. p. c. poprzez brak rozstrzygnięcia sądu o terminie płatności czwartej raty zasądzonej kwoty, co uniemożliwia egzekucję przedmiotowego orzeczenia,
3. obrazę prawa procesowego tj.:

- art. 100 zd. 1 k. p. c. poprzez wzajemne zniesienie kosztów procesu między stronami, w sytuacji gdy pozwana nigdy nie kwestionowała roszczenia powódki w należnej kwocie, natomiast powódka wniosła do Sądu powództwo o kwotę przewyższającą należny jej zachówek, czym zmusiła pozwaną do skorzystania z pomocy fachowego pełnomocnika,
- art. 100 zd. 2 k. p. c. poprzez jego niezastosowanie i nie nałożenie na powódkę obowiązku zwrotu wszystkich kosztów, gdyż pozwana uległa tylko co do nieznacznej części swojego żądania zawartego w odpowiedzi na pozew,

Na podstawie powyższych zarzutów pozwana wniosła o zmianę wyroku w pkt. I sentencji poprzez zasądzenie od niej na rzecz powódki kwoty 37.609,72 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 lutego 2013 r. płatną w 60 ratach miesięcznych do ostatniego dnia każdego miesiąca, w następującej wysokości: 59 rat w kwocie po 626 zł, zaś ostatnia rata w kwocie 675,72 zł. oraz o zmianę wyroku w pkt. IV i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego od powódki na rzecz pozwanej, z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja była częściowo zasadna.

Jak podkreślano w orzecznictwie i literaturze prawniczej rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty albo wyznaczenie odpowiedniego terminu do spełnienia zasądzzonego świadczenia jest możliwe tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Takie wypadki zachodzą jeżeli ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny, niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzzonego świadczenia byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione bądź narażałoby dłużnika lub jego bliskich na niepowetowaną szkodę. (wyrok S. A. w Łodzi z dnia 25 I 2013 r. I ACa 1080/12 Lex 1313300).

Z drugiej jednakże strony ochrona jaką zapewnia pozwanemu dłużnikowi art. 320 k. p. c. nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces (wyrok SA w Gdańsku z dnia 31 V 2012 r. I ACa 242/12 Lex nr 1321914)

Tak więc w rozpatrywanym przypadku należało rozkładając zasądzoną kwotę na raty odpowiednio wyważyć interesy obu stron, aby nie narażać pozwaną na nadmierną uciążliwość finansową, a z drugiej strony by nie pozbawić powódki należnej jej wymiernej korzyści finansowej. Dla tej oceny decydujące znaczenie miała sytuacja majątkowa i bytowa stron, przy czym należało zgodzić się ze stwierdzeniem Sądu I instancji, że sytuacja ta, wbrew odmiennemu zapatrywaniu wyrażonemu w apelacji, była porównywalna. Powódka utrzymuje się z zasiłku w wysokości 444 zł miesięcznie i niewątpliwie korzysta z pomocy finansowej członków rodziny, trudno też było założyć, jak sugerowała to skarżąca, by osoba w wieku powódki, zaliczona do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, mogła zaistnieć na rynku pracy. Okoliczności te przemawiały za określeniem rat w takiej liczbie i wysokości aby powódka odczuła ich realną wartość ekonomiczną. Kryterium temu nie odpowiadała propozycja pozwanej – zakładająca spłatę w 60 ratach, a więc przez okres 5 lat, co byłoby dla powódki niekorzystne, a wręcz krzywdzące. Sąd Okręgowy słusznie przy tym zauważył, że stanowiłby to swojego rodzaju pożyczkę udzieloną pozwanej na preferencyjnych warunkach. Spłaty nie należało też utożsamiać z miesięcznym wynagrodzeniem, jak to sugerowano w apelacji, zbyt niskim i nie odpowiadającym kryterium o którym była mowa wyżej.

Z drugiej strony należało po części zgodzić się z zarzutem apelacji, iż zastosowany przez Sąd Okręgowy sposób rozłożenia zasądzzonej sumy na raty – pierwsze trzy po 10,000 zł a ostatnia w kwocie, jak się wydaje, 7,609.72 zł (w wyroku nie określono wysokości), płatne w stosunkowo krótkim czasie od daty uprawomocnienia się wyroku, ostatnia bez określenia terminu płatności, był nadmiernie uciążliwy dla pozwanej, jeśli zważy się na jej warunki materialne i wielkość osiągniętych w rodzinie dochodów.

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny doszedł ostatecznie do przekonania, iż sumę 37.609,72 zł należy rozłożyć na 7 rat, w tym 6 po 5000 zł., a siódma w kwocie 7.609,72 zł. z określeniem terminu ich płatności co dwa miesiące w okresie od 14 lutego 2014 r. do 15 lutego 2015 r. W ocenie Sądu II instancji, tak określone raty pozwolą na zaspokojenie wierzytelności powódki w realnie odczuwalnej wysokości, z jednoczesnym umożliwieniem zgromadzenia stosownych środków finansowych przez pozwaną. Pozwana dysponuje bowiem majątkiem odziedziczonym po T. K., ponadto może podjąć starania o podjęcie pracy zarobkowej, dodatkowych możliwości zarobkowych nie jest też pozbawiony jej mąż, pracujący w branży budowlanej.

Niezależnie od powyższego Sąd Apelacyjny zgodził się z zastrzeżeniami apelacji odnośnie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania. Skoro powódka wystąpiła z pierwotnym żądaniem wypłaty 115.725,00 zł., a zasądzeniu podlegała suma 37.609,72 zł., to Sąd I instancji nie miał podstaw do zniesienia tych kosztów między stronami.

Ograniczenie powództwa nie mogło stanowić podstawy do zastosowania art. 100 k.p.c. Powódka wygrała spór jedynie w 32 %, powinna być zatem obciążona obowiązkiem zwrotu kosztów procesu w stosownej proporcji.

Ostatecznie, z omawianych wyżej względów Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w pkt. 1 i 4 sentencji w sposób określony w swoim rozstrzygnięciu (art. 386 § 1 k.p.c.). W nieuwzględnionej części apelacja podlegała oddaleniu (art. 385). O kosztach postępowania apelacyjnego, ze względu na fakt częściowego uwzględnienia apelacji, orzeczono stosownie do treści art. 100 k. p. c. w zw. z art. 391 § 1 k. p. c.